

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ

Процес державотворення в Україні проходить в складних умовах значної нерівномірності економічного, соціально-політичного розвитку. Вирішенню цієї проблеми буде сприяти вивчення та використання досвіду минулого і в цьому плані потребує серйозного наукового дослідження та осмислення історичний розвиток південного регіону України.

Показовим для розгляду є південь України 1917–1920 р., оскільки проблеми того часу надто актуальні з точки зору сучасних процесів, які відбуваються в регіоні.

1. Насамперед, мова йде про локальний географічний центр, дуже важливий вузол боротьби різних політичних сил, які чітко розкривають взаємовплив центру та регіонів.

2. Окремі події цього регіону знайшли відображення у працях І.Ф. Кураса, О.Л. Копиленка, В.Ф. Солдатенка, М.О. Скрипника, О. Янчука та інших.

3. Південь України — це морські ворота країни, які завжди привертати увагу іноземців.

4. Військова дії на півдні України в період, який розглядається, носили більш затяжний та інтенсивний характер. Уже в січні 1918 року Румунія за вказівками Антанти та США окупувала Бессарабію. Восени 1918 року Антанта організувала інтервенцію на півдні, яка відкрила її третій етап.

Боротьба з денікінцями на півдні з серпня 1919 до лютого 1920 являла собою четвертий етап в історії інтервенції та війни на Україні.

П'ятий етап був пов'язаний з участю населення півдня в боротьбі проти панської Польщі та барона Врангеля.

5. Південь України відрізнявся від інших регіонів особливістю соціально-економічного розвитку:

- наявність великих промислових центрів. Найбільш великим містом на півдні України була Одеса, населення якої на 1 січня 1904 року складало 622 116 чоловік. Число промислових підприємств Одеси і сума їх річної продукції напередодні першої світової війни займала четверте місце серед міст Російської імперії, поступаючись тільки Петербургу, Москві та Варшаві;

- розвиток капіталістичних відносин у сільському господарстві в поєднанні з великими поміщицькими латифундіями;

- велика питома вага заможного селянства — 22% з усіх господарств південноукраїнських сіл;

- багатонаціональний склад населення;

- наявність таких важливих військових об'єктів, як Чорноморський флот, Румунський фронт;

- великий вплив на народні маси монархічно налаштованих елементів, які стікалися на південь України зі всієї імперії (різного роду злочинці, авантюристи та інші);

- на території півдня України розташовувалась велика кількість гарнізонів, армійських установ, складів і військових навчальних закладів;

- різке погіршення життєвого рівня населення.

6. Першочергові завдання державного та культурного будівництва періоду 1917–1920 рр. передбачали руйнування старого державного апарату, зміни в галузі культури, ліквідацію правових перепон на шляху залучення народних мас до освіти та культури. З цього часу починається пожвавлення українського руху, який розкрив творчі можливості українського народу, охопив різні сторони його життя, особливо військо, освіту, науку, літературу, мистецтво.

Успіхи в національно-культурному розвитку були досягнуті перш за все завдяки проведенню центральними та місцевими органами влади політики українізації, яка означала посилену увагу до націо-

нальних кадрів, висування їх в державні органи, впровадження української мови в сферу освіти, видання книг, газет, журналів рідною мовою, створення політичних та економічних умов для розвитку національних меншин і т.д.

При переході на навчання українською мовою були труднощі: перш за все нестабільність влади в регіоні, гострота політичної та класової боротьби. Великої перешкоди завдавали бюрократичні методи керівництва цими процесами, відсутність професійних кадрів, підручників та методичної літератури, погана матеріально-технічна база та інше.

Великий вклад у вирішення цих складних проблем внесла інтелігенція, особливо таких міст, як Одеса, Миколаїв та Херсон. Її силами створювалася наукова, учбово-методична література, проводилося викладання рідною мовою, створювалися курси, школи, відділення, факультети, де молодь вивчала українську мову.

Таким чином, вивчення та осмислення досвіду державного будівництва періоду 1917–1920 рр. дають можливість використати досягнення, врахувати уроки, допомагає уникнути помилок в справі становлення державності в Україні.

Відзначені особливості регіону значною мірою впливали на події, що відбувалися в Україні протягом 1917–1920 рр. Уроки тих часів свідчать про необхідність невідкладного вирішення регіональних і національних питань: питання державного ладу, розвитку економіки, законодавчо визначити взаємостосунки центру і окремих територій, а також забезпечити права національних меншин. Період більш чим десятирічного існування незалежної України показав, що її народи, маючи уроки історичного минулого, долаючи труднощі в економічній, соціально-політичній, культурній сферах, досягли певних результатів у будівництві самостійної, демократичної, соціальної, правової держави.